

L'ÓSSA HVALA I UN SENYOR DE LES

COMPATIBILITZACIÓ DE CAÇA I CONSERVACIÓ D'ESPÈCIES

Ha estat difícil no assabentar-se'n. Els diaris n'anaven plens i la televisió n'ha parlat a bastament. A Les (la Vall d'Aran) un ós havia atacat un caçador que participava en una batuda de senglars. Caram, per recollir una notícia com aquesta caldria retrocedir molts anys en la història.

De fet, el nombre d'óssos als Pirineus, reintroduccions a banda, no ha fet més que minvar des de fa anys. Si a principis del segle passat s'estima que n'hi havia uns dos-cents óssos entre Navarra i els Pallars, cap a mitjan segle ja n'eren uns setanta. En l'actualitat el nombre d'óssos que entren i surten de la Vall d'Aran i el Pallars Sobirà s'aproxima als dotze com a conseqüència d'un programa de reintroducció dut a terme pel govern francès. Els óssos, és clar, s'alliberen al vessant francès i procedeixen de poblacions balcàniques (Hvala vol dir "gràcies" en eslovè). Però ni els plantígrads ni els problemes ambientals tenen ni idea de dret internacional i no saben veure la frontera entre l'Estat francès i l'espanyol. Vés per on.

Al món només hi ha, a hores d'ara, dues grans poblacions d'ós bru ben connectades i amb efectius nombrosos, la d'Alaska, Canadà i la part nord-occidental dels Estats Units i la que s'estén des de Finlàndia i Rússia fins a la Xina (i arriba al Japó!). La resta de les poblacions són relíctes d'una distribució molt més àmplia. Actualment l'ós bru té seriosos problemes de conservació en el món del segle XXI. De fet aquesta espècie reuneix una sèrie de condicions que la fan al mateix temps difícil de conservar, almenys en l'Europa actual, i d'altra banda tot un símbol dels moviments conservacionistes.

D'entrada l'aspecte de l'animal, especialment dels cadells, hi ajuda. De formes arrodonides, ulls petits, orelles menudes i rodones, és el peluix de tots els nens. Però és que a més en aquest animal s'ajunten les necessitats d'un medi forestal que produeixi fruits com els nabius (*Vaccinium myrtillus*) o els fruits del púdol (*Rhamnus alpinum*), aglans i fruits de faig, amb una coberta vegetal densa, que li ofereixin refugi del seu únic enemic (ja sabem de qui parlem) i, vet aquí la part més dramàtica, una àrea de 60 a 130 km² per badar tot cercant aliment o congèneres en l'època de zel. L'ós bru no és territorial, no es pot protegir confinant-lo en una àrea petita o mitjana. És, doncs, incompatible amb uns Pirineus que segueixin el model urbanístic del litoral a casa nostra. Ai, las! A més a més, l'ós bru és un dels vertebrats terrestres amb una taxa de reproducció més baixa, la seua és una estratègia de la K portada a l'extrem. La maduresa sexual arriba tard i el fet que els cadells depenguin de la

mare durant uns tres anys impedeix que es reproduueixin més sovint. Això fa que les poblacions responguin molt malament a la desaparició no natural d'adults, en especial de femelles (Clevenger i Purroy, 1991).

Des del començament de les reintroduccions es va detectar una rebuda ben diferent dels animals introduïts a una banda i l'altra de la frontera. Mentre que a la Vall d'Aran (i també al Pallars Sobirà) l'ós compta amb pocs amics entre els cercles institucionals, a França onze municipis es troben actualment aplegats en l'associació Pays de l'Ours, que mira de compatibilitzar el reclam turístic de l'ós amb la conservació del medi pirinenc. Només qüestió de percepcions? Els fets han anat més enllà de les converses més o menys apassionades i s'han trobat ruscos d'abelles amb ganivetes a l'interior de la mel. També, val a dir-ho, va ser un caçador qui va acabar amb la vida de Cannelle, l'última óssa autòctona dels Pirineus, i va ser a la banda francesa l'any 2004.

Ho parlàvem en el número anterior, fa segles que les poblacions rurals fan tot el que poden per desfer-se de l'ós i d'altres animals que poden posar en perill el ramat. Les ovelles o les vaques han estat la base de la supervivència de moltes persones en l'àmbit rural dècades i segles enrere. Però el context ha canviat, les vaques mortes per l'ós són pagades per l'administració, els pagesos ja no depenen només de la ramaderia i la caça ha canviat en molts aspectes. Les activitats d'esbarjo, les segones residències i altres usos del territori pirinenc han canviat profundament l'economia de moltes persones en aquest àmbit. La caça, però, persisteix com una activitat viva, amb un fort component de relació social i amb un efecte sobre el medi que cal no menystenir a l'hora de planificar la gestió dels recursos naturals.

Il·lustració: Antoni Llobet

**«L'ÓS BRU ÉS
INCOMPATIBLE AMB UNS
PIRINEUS QUE SEGUEIXIN
EL MODEL URBANÍSTIC
DEL LITORAL A CASA
NOSTRA»**

L'efecte de l'activitat cinegètica va més enllà de la retirada d'un sistema natural d'un cert nombre d'individus de determinades espècies. Sovint, gestió cinegètica implica una vertadera gestió de l'hàbitat. Hem deixat enrere l'època de l'extermini de carnívors a cop de trampa i esquer enverinat, ja no hi ha cap entitat que pagui en diners o en cartutxos la presentació de la cua d'una guineu. Tanmateix, de manera completament legal es porten a terme una sèrie d'actuacions que sovint no tenen en compte els gestors ambientals. Per tal de garantir un nombre determinat de caps d'espècies cinegètiques s'instal·len menjadores i abeuradors, s'alliberen exemplars en les anomenades repoblacions cinegètiques, es mantenen en conreu actiu determinades zones i es deixen en guaret unes altres, s'eliminen depredadors i competidors que van des de les garses fins als gossos i gats assilvestrats.

L'efecte de totes aquestes actuacions, és clar, no es restringeix a les espècies objecte d'explotació i per tant s'han d'harmonitzar i sovint posar-se al servei de la conservació de determinades espècies que comparteixen hàbitat amb les cinegètiques, siguin els ocells estèpics de la plana cerealística o les espècies forestals de les muntanyes com ara l'ós bru, però també moltes altres. Val a dir que rarament els problemes de conservació són causats per la pràctica cinegètica. Ep, n'hi

ha casos. El plumbisme és conseqüència directa d'aquesta activitat. Però amb determinades mesures com ara el control sanitari i genètic dels alliberaments, la supervisió de les actuacions sobre el medi per part de l'administració o la vigilància sobre les captures de depredadors, la caça, un determinat model de caça, pot fer-se compatible amb la conservació dels hàbitats i les espècies (Brainerd, 2007).

L'óssa Hvala va ferir un caçador, però en uns Pirineus assetjats per pistes d'esquí, urbanitzacions de segones residències i un canvi de model de vida dels seus habitants, el principal problema dels óssos no és la pràctica de la caça en condicions de legalitat i de respecte a les espècies protegides (l'ós bru ho és). I el problema dels caçadors, i ells ho saben, no és l'ós.

BIBLIOGRAFIA

- BRAINERD, S., 2007. *European Charter on Hunting and Biodiversity*. Consell d'Europa. Estrasburg. Disponible a: <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/conventions/Bern/Recommendations/tpvs07erev_2007.pdf>.
- CLEVENGER, A i F. PURROY, 1991. *Ecología del oso pardo en España*. Museo Nacional de Ciencias Naturales, CSIC. Madrid.

CARLES SANTANA I GARCIA
Biòleg. Gestor ambiental